

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
๑๓๑๗๐

โทร : ๐-๓๕๒๔-๘๐๗๒

อีเมล : budrsin@mcu.ac.th

เว็บไซต์ : <http://bri.mcu.ac.th>

บทสังเคราะห์งานวิจัย

การวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา

พระมหากฤษณะ ตรุโณ, ผศ.,ดร.นายกฤต ศรียะอาจ

จัดทำโดย

ฝ่ายบริหารงานวิจัย สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

P ๐-๓๕๒๔-๘๐๗๒ E brimcu@gmail.com

บทสังเคราะห์งานวิจัย ลำดับที่ ๐๑

บทสังเคราะห์งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ข้อคือศึกษาวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย และวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีการเก็บข้อมูลจากตำรา เอกสาร และสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องในเชิงลึก

บทคัดย่อ ผลการวิจัยพบว่า ๑.คนไทยกลุ่มตัวอย่าง ๗ ประเภท คือประเภทปราชญ์ชาวบ้าน ประเภทครูมีประสบการณ์การสอน ๑๐ ปีขึ้นไป ประเภทครูดีเด่น ประเภทพระภิกษุผู้ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร ประเภทเภสัชกร ประเภทแม่ดีเด่นแห่งชาติ และประเภทพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ในทุกประเภทต่างมีอาชีพต่างกันไปคืออาชีพเกษตรกรรม อาชีพครู อาชีพเภสัชกร อาชีพค้าขาย อาชีพนักธุรกิจ อาชีพตำรวจ และเป็นพระภิกษุในพระพุทธศาสนา สาขาอาชีพและบุคคลที่กล่าวมานั้นส่วนใหญ่มีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความดีงาม นอกจากนี้ผู้มีอาชีพเป็นทหาร เป็นนักการเมือง เป็นวิศวกร เป็นสถาปนิก และเป็นแพทย์ ล้วนมีจรรยาบรรณไว้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเช่นกัน สำหรับพระภิกษุผู้วิจัยเห็นว่าจรรยาบรรณของท่านก็คือพระธรรมวินัยหรือคำสั่งสอนเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีในพระพุทธศาสนา การศึกษา วิเคราะห์ วิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนเหล่านี้ จึงเป็นประโยชน์แก่นุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาและถือเป็นทิวทัศน์คติได้ดำเนินตามหรือถือเป็นแบบอย่าง ๒.จากการสัมภาษณ์คนไทยกลุ่มตัวอย่างในเชิงลึกเพื่อทราบการดำเนิน

ชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา พบว่าคนไทยเหล่านั้น ได้ดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพด้วยและดำเนินชีวิตในเชิงปรัชญาด้วย ที่เห็นชัดเจนคือในเชิงญาณวิทยา คนไทยมีวิธีแสวงหาความรู้และมีวิธีการนำความรู้มาใช้ และในเชิงจริยศาสตร์ คนไทยมีความเพียรในการปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ในศาสนาที่ตนนับถือ ในเชิงตรรกศาสตร์ คนไทยส่วนใหญ่รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต ในเชิงอภิปรัชญา คนไทยมีความคิดและมีคำตอบสำหรับปัญหาอภิปรัชญาเช่นเรื่องกำเนิดของโลก ซึ่งมีคำตอบหลากหลาย และในเชิงสุนทรียศาสตร์ คนไทยมีความคิดหลากหลายในเรื่องเกี่ยวกับความงาม มีความซาบซึ้งในความงามของงานศิลปะ ในคำสอนทางศาสนา ในบทกวี และวรรณคดีต่างๆ

คนไทยประกอบอาชีพต่างๆกัน มีการดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพของตนและดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาที่ตนสนใจ รวมทั้งชอบครุ่นคิดปัญหาปรัชญาที่เป็นอุดมคติตามความสนใจและตามสภาพแวดล้อมที่อำนวยให้ชีวิตเป็นไป และสนใจปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ของศาสนาที่ตนนับถือ เช่นหลักจริยศาสตร์ของศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม เป็นต้น.

บทนำ

ในปัญหาสังคมทุกวันนี้ หลายๆ คนต่างแสวงหาสิ่งให้อำนวยความสะดวกของชีวิตของตน ไม่ว่าจะอาหารการกิน ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค จนก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นในสังคมคนทุกคนที่เกิดมาต่างดำเนินชีวิตของตนไปตามบทบาทและวิถีของใครของมัน สังคมไทยเป็นสังคมหนึ่งที่ดำเนินชีวิตอยู่ในโลกนี้ ด้วยวิถีของตน การดำเนินชีวิตของคนไทยที่มีความสำเร็จทั้งหน้าที่และการทำงาน การครองเรือน การสร้างสรรค์สังคม อย่างมีเกียรติมีศักดิ์ศรีอยู่ในท่ามกลางปัญหาสังคมหลาย ๆ ด้าน ท่านทั้งหลายเหล่านี้มีหลักการดำเนินชีวิตเป็นที่น่าสนใจว่า ท่านมีหลักการ วิธีการและเป้าหมายในการดำเนินชีวิตเอาไว้อย่างไร ดังที่กล่าวว่า สถานการณ์ของชีวิต ทำให้เราคิดในเชิงปรัชญา จากประเด็นดังกล่าวทำให้มองได้ว่า ปรัชญาคือการคิดหาความจริงที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิต โดยคิดหาความจริงในชีวิตว่า ในทางที่ถูกต้องที่สุดและมีความหมายที่สุด ชีวิตนี้คืออะไร จากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ มีขอบเขตกว้าง มีปัญหาปลีกย่อยที่ควรพิจารณา คือ

๑. ในชีวิตนี้มนุษย์ควรรู้อะไร ๒. ในชีวิตนี้มนุษย์ควรทำอะไร ๓. ในชีวิตนี้มนุษย์พอหวังอะไรได้บ้าง

การดำเนินชีวิตบางที่เรียกว่าปรัชญาการดำเนินชีวิตซึ่งมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ทำที่ต่อชีวิต และคำว่า การมองโลก เพราะคนมีทำที่ต่อชีวิตหรือมองโลกอย่างไรก็มักดำเนินชีวิตไปตามทำที่หรือการมองนั้น ๆ ดังที่ รศ.ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ระบุไว้ในรายงานวิจัย บทสังเคราะห์ภาพรวม การพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคม ตอนหนึ่งว่า “โดยหลักมาตรฐานสากลที่เรียกว่า ระบบ ๓ แปร คือทำงานวันละ ๘ ชั่วโมง ศึกษาหาความรู้(วันละ) ๘ ชั่วโมง และพักผ่อนหลับนอน(วันละ) ๘ ชั่วโมง แต่ในความเป็นจริง คนไทยพร้อมที่จะทำงานวันละ ๑๐-๑๒ ชั่วโมง แล้วก็พักผ่อน บันทึกลงและนอน^๑ ในเรื่องปรัชญาการดำเนินชีวิต มีนักปรัชญาหลาย ๆ ท่านมีวิธีการดำเนินเป็นที่น่าสนใจ คือ ไสคราติส ค้านต์ ขงจื้อ หรือแม้แต่ในปัจจุบันอย่างเช่น พระพรหมคุณาภรณ์ สุชีพ บุญญาญภาพ ท่านทั้งหลายเหล่านี้มีวิธีการดำเนินชีวิตของตนเอง ท่านแรกคือ คือ ไสคราติส(พ.ศ. ๗๓-๑๔๔) เจ้าของคำพูดปรัชญาว่า “หนึ่งเดียวที่ข้าพเจ้ารู้ คือรู้ว่าข้าพเจ้าไม่รู้อะไร” ส่อให้เห็นว่า ไสคราติสเป็นผู้แสวงหาความรู้ตลอดเวลา สังเกตได้จากการที่ท่านไปเที่ยวได้วาทะกับคนเก่งและคนมีชื่อเสียงในสังคมชาวกรีกในเวลานั้น เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ๆ จนกระทั่งในวาระสุดท้าย ท่านยังบอกกับเพื่อน ๆ และศิษย์ที่มาเยี่ยมว่า “นักปรัชญาคือผู้แสวงหาความรู้ที่สมบูรณ์ แต่นักปรัชญาไม่มีวันเข้าถึงความรู้ที่สมบูรณ์หากเขายังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ เพราะวิญญาณของเขาถูกคุมขังอยู่ในร่างกาย จึงขาดอิสรภาพในอันเข้าถึงสัจธรรม การประสบความตายคือการได้ปลดปล่อยวิญญาณจากเครื่องพันธนาการ เมื่อนั้นวิญญาณจะเข้าถึงความรู้ที่สมบูรณ์ นักปรัชญาผู้แสวงหาความรู้ที่สมบูรณ์จึงไม่กลัวความตาย” การแสวงหาความรู้จึงเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตของ ไสคราติส^๑ ท่านที่สองคือ อิมมานูเอล ค้านท์ (ค.ศ. ๑๗๒๔-๑๘๐๔) ท่านเชื่อว่า เราทุกคนยอมรับว่าคุณลักษณะหรือสิ่งอื่นอาจดีได้ เช่น ความฉลาด ลากยศ อำนาจ เกียรติยศ ความสุข ฯลฯ กระนั้นความดีของสิ่งเหล่านี้ก็เป็นความดีที่มีเงื่อนไข ในบางสถานการณ์สิ่งเหล่านี้อาจไม่ดีก็ได้ เจตนาดี เท่านั้นที่ได้อย่างสมบูรณ์...” การกระทำและการพูดของท่านตลอดชีวิต ก็อยู่ในกรอบที่เรียกว่าเจตนาดี จึงกล่าวได้ว่า เจตนาดีเป็นปรัชญาการดำเนินชีวิตของท่าน^๑ พระพรหมคุณาภรณ์ คติชีวิตที่อาตมายึดประพฤติปฏิบัติมาตลอด คือ บัณฑิตย่อมฝึกตน คติอีกข้อหนึ่งซึ่งถือมาก่อนและต่อมาก็ถือไว้ด้วยกันคือ ถ้าจะทำอะไรต้องพยายามทำให้สำเร็จและทำให้ดีที่สุด^๑

ผู้วิจัยเห็นว่า *ควรที่จะได้มีการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยว่า สอดคล้องกับปรัชญาสาขาต่าง ๆ หรือไม่ อย่างไร อะไรเป็นแรงบันดาลใจให้ปฏิบัติเช่นนั้น เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินชีวิตของคนไทยในสมัยปัจจุบัน*

ขอบเขตของโครงการวิจัย

การเขียนงานวิจัยครั้งนี้เป็นการเขียนเชิงพรรณนา เน้นข้อมูลจากหนังสือปรัชญาทั่วไป ส่วนข้อมูลใน บทความและงานวิจัยจะใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวิเคราะห์ลักษณะการดำเนินชีวิตในเชิงปรัชญา โดยศึกษาจากประวัติของไทยที่ประสบความสำเร็จในชีวิตจำนวน ๗ ประเภท ประเภทละ ๒ ท่าน (เป็นอย่างน้อย) คือ ๑.ประเภท ปราชญ์ชาวบ้าน ๒.ประเภท ครูมีประสบการณ์การสอน ๑๐ ปีขึ้นไป ๓.ประเภท ครูดีเด่น ๔.ประเภท พระภิกษุผู้ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร ๕.ประเภท เกษัชกร ๖.ประเภทแม่ดีเด่นแห่งชาติ ๗. ประเภทครูพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ด้วยการศึกษจากเอกสารและการสัมภาษณ์

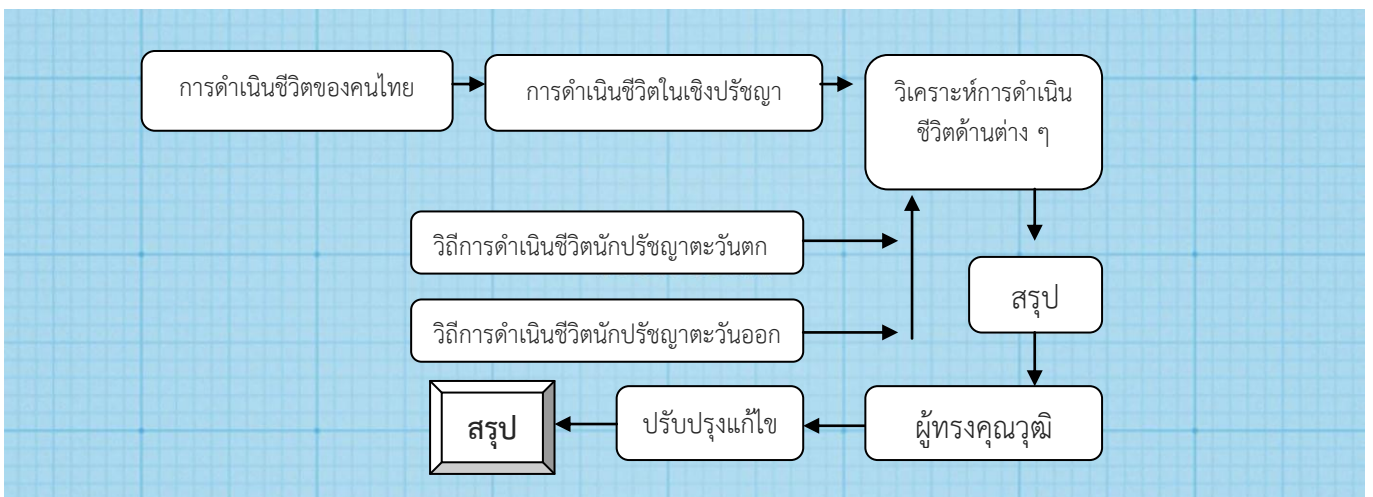
นิยามศัพท์ในการวิจัย

๔. นิยามศัพท์ในการวิจัย

- ๔.๑ การดำเนินชีวิต หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตซึ่งสอดคล้องกับหลักปรัชญา
- ๔.๒ คนไทยที่ประสบความสำเร็จในชีวิต หมายถึง คนไทยที่มีความสำเร็จในการดำเนินชีวิตในชีวิต ประกอบด้วยคนไทยที่มีชีวิตสงบสุข มีศีลธรรมจริยธรรมในประเทศไทยได้แก่คนไทยประเภทต่อไปนี้ คือ

- ๑. ประเภท ปราชญ์ชาวบ้าน
- ๒. ประเภท ครูมีประสบการณ์การสอน ๑๐ ปีขึ้นไป
- ๓. ประเภท ครูดีเด่น
- ๔. ประเภท พระภิกษุผู้ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร
- ๕. ประเภท เกษัชกร
- ๖. ประเภทแม่ดีเด่น แห่งชาติ
- ๗. ประเภทครูพ่อตัวอย่างแห่งชาติ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แนวคิดทฤษฎี

ปรัชญาสาขาอภิปรัชญา อภิปรัชญา เป็นคำที่ประกอบขึ้นมาจากคำว่า อภิ หมายถึงภาวะสูงสุด เหนือสุด และคำว่า ปรัชญา หมายถึงความรู้อันประเสริฐ อภิ + ปรัชญา = อภิปรัชญา แปลว่า ความรู้อันประเสริฐยิ่ง อภิปรัชญาเป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้เป็นคำแปลของคำว่า Metaphysics ซึ่งเป็นภาษาอังกฤษ เป็นปรัชญาบริสุทธิ์แขนงหนึ่ง มีลักษณะเป็นการสืบค้นหาความจริงที่สิ้นสุด¹ อภิปรัชญา มีหน้าที่พยายามตอบปัญหาเกี่ยวกับแก่นแท้ หรือความเป็นจริงของสรรพสิ่ง รวมทั้งกระบวนการความเป็นไปของมันซึ่งได้แก่ การศึกษาเกี่ยวกับ โลกมนุษย์ พระเจ้า ชีวิต สสาร จิต ธรรมชาติ และเอกภพ เมื่ออภิปรัชญาทำหน้าที่ในการที่จะพยายามตอบปัญหาดังกล่าว อภิปรัชญาจึงเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งที่มีอยู่อย่างแท้จริง สาเหตุ ต้นกำเนิดของสิ่งต่าง ๆ เป็นการศึกษาถึงเรื่องที่เป็นนิรันดร์ ซึ่งอยู่ในปรากฏการณ์ที่มนุษย์จะสัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ จึงแบ่งขอบข่ายของอภิปรัชญาออกเป็น ๓ สาขาทฤษฎีคือ

๑. ทฤษฎีสสารนิยม (Materialism)
๒. ทฤษฎีจิตนิยม (Idealism)
๓. ทฤษฎีธรรมชาตินิยม (Naturalism)

ปรัชญาสาขาญาณวิทยา ญาณวิทยาเป็นสาขาหนึ่งของวิชาปรัชญาที่ว่าด้วยเรื่องความรู้ของมนุษย์ ในภาษาไทย ใช้ คำว่า “ญาณวิทยา” แทนคำว่า “Epistemology” ซึ่งหมายถึง Theory of knowledge แปลว่า ทฤษฎีความรู้ ศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้ ทำให้เราเข้าใจเกี่ยวกับความรู้ ญาณวิทยาพยายามศึกษาปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้ของมนุษย์เป็นต้นว่า ธรรมชาติของความรู้ บ่อเกิดของความรู้

ต้นกำเนิดของความรู้ ความรู้ที่มนุษย์ได้รับนั้น โดยทั่วไปได้รับมาจากทางประสาทสัมผัส จึงเกิดเป็นปัญหาขึ้นมาว่า ความรู้ที่ไม่อยู่ในขอบข่ายของประสาทสัมผัสจะนับว่าเป็นความรู้ได้หรือไม่ นอกจากประสาทสัมผัสแล้วมีทางอื่นอีกหรือไม่ ที่จะให้ความรู้ที่มีความแน่นอนแก่เราได้ ต่อปัญหานี้ได้มีนักคิด ๕ กลุ่ม¹ ให้แนวความคิดเอาไว้ต่างกันดังนี้

๑. กลุ่มเหตุผลนิยม (Rationalism)
๒. กลุ่มประจักษ์นิยม หรือ ประสบการณ์นิยม (Empiricism)
๓. กลุ่มเพทนาการนิยม (Sensationism)
๔. กลุ่มอนุมานนิยม (Apriorism)
๕. กลุ่มอัจฉลัตติกญาณนิยม (Intuitionism)

ปรัชญาสาขาจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ เป็นคำบัญญัติขึ้นมาใช้แทนคำในภาษาอังกฤษว่า Ethics หมายถึง วิชาเกี่ยวกับวิถีชีวิตหรือหลักการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีความหมายคล้ายกับคำว่า “ศีลธรรม” แต่ต่างจากศีลธรรมซึ่งจำกัดขอบเขตกับข้อปฏิบัติ แต่จริยศาสตร์กินความหมายกว้างกว่าทั้งหลักการและวิธีการ

จริยศาสตร์กับศีลธรรม จริยศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความดีความชั่ว เช่นเดียวกับศีลธรรม แต่ศีลธรรมมีหน้าที่ในการชักจูง แนะนำ สั่งสอนให้ทำอย่างนั้น ไม่ควรทำอย่างนี้ พฤติกรรมที่ถือว่าอยู่ในขอบข่ายของศีลธรรมจะต้องเป็นพฤติกรรมที่ผู้กระทำให้มีความตั้งใจ มีเจตนาเลือกกระทำอย่างเสรี ส่วนจริยศาสตร์มิได้ชักจูง ชี้แนะ หรือสั่งสอนให้ทำอย่างนั้นอย่างนี้ แต่จะอภิปราย ชักถามถึงเหตุผลว่า เพราะอะไรการกระทำเช่นนั้นจึงถือว่าดี และดี ชั่วต่างกันได้อย่างไร มีเกณฑ์มาตรฐานอะไรมาตัดสินการกระทำนั้นๆ

ปรัชญาสาขาสุนทรียศาสตร์ สุนทรียศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ว่าด้วยความรู้สึกซึ่งมีความงามเป็นเป้าหมาย เช่น บรรยากาศขณะพระอาทิตย์ทอแสงในตอนเช้า ดอกไม้ ฝีเสื้อ เรือร่ำของมนุษย์ เป็นต้น แต่ความรู้สึกเกี่ยวกับความงามของจิตใจจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนิสัยส่วนบุคคลและการฝึกอบรม ส่วนความงามที่เป็นคุณสมบัติทางศีลธรรม พุทธิปัญญาและรูปสมบัติ อาจโน้มน้าวจิตใจเราให้เกิดความรู้สึกปลื้มยินดีในความงามภายในที่อยู่ในกรอบศีลธรรม และปลื้มยินดีด้วยความสมบูรณ์ของรูป สี เสียง ถ้อยคำ และความคิด ความงามเป็นความกลมกลืนระหว่างเนื้อหากับรูปแบบ ความงามในแง่ปรัชญาเป็นเรื่องราวของการพิจารณาถึงความเหมาะสม ประโยชน์ที่มีคุณค่าต่อสังคม ความงามมีส่วนประกอบในการพัฒนาบุคลิกภาพต่างๆ ของแต่ละคนให้เหมาะสมกลมกลืนขอบข่ายของวิชาสุนทรียศาสตร์ก็คือลักษณะของเนื้อหาในสุนทรียะที่มีประเด็น ดังต่อไปนี้ ๑. ความงามคืออะไร ๒. ความงามมีอยู่จริงหรือไม่ ๓. ศิลปะคืออะไร ๔. อะไรเป็นแรงจูงใจให้เกิดผลงานทางศิลปะ ๕. ประเภทของศิลปะ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย	วิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบลึก
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	ใช้กลุ่มตัวอย่างคนไทยที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ๗ ประเภท ประเภทละ ๒ ท่าน(เป็นอย่างน้อย) คือ ๑.ประเภทปราชญ์ชาวบ้าน ๒.ประเภทครูมีประสบการณ์การสอน ๑๐ปีขึ้นไป ๓.ประเภทครูดีเด่น ๔.ประเภทพระภิกษุผู้ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร ๕.ประเภท เภสัชกร ๖.ประเภทแม่ดีเด่นแห่งชาติ ๗. ประเภทครูพ่อตัวอย่างแห่งชาติ
การเก็บรวบรวมข้อมูล	ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลประวัติของคนไทยที่ประสบความสำเร็จในชีวิต จำนวน ๑๕ ท่าน จากหนังสือ ประวัติบุคคลสำคัญ และหนังสืออื่น ๆ และสัมภาษณ์ ส่วนความรู้เชิงปรัชญาเก็บจากหนังสือปรัชญาทั่วไป ทำหลักฐานอ้างอิง และจัดลำดับเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน
การวิเคราะห์ข้อมูล	๑. วิเคราะห์ ตรวจสอบข้อมูล จัดกลุ่มเนื้อหา ๒. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาการวิจัย ๓. เรียบเรียงและนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและรับรองอย่างน้อย ๒ ท่าน ๔. เสนอต่อสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์เพื่อจัดพิมพ์รูปเล่ม.

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๒ ข้อ คือ ศึกษาวิธีการดำเนินชีวิตของคนไทย และศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา จากการวิจัยพบว่า

๑ คนไทยกลุ่มตัวอย่าง ๗ ประเภท คือประเภทปราชญ์ชาวบ้าน ประเภทครูดีเด่น ประเภทพระภิกษุผู้ได้รับรางวัลเสมาธรรมจักร ประเภทเภสัชกร ประเภทแม่ดีเด่นแห่งชาติ และประเภทพ่อตัวอย่างแห่งชาติ ในทุกประเภทรวมกัน มีอาชีพต่างๆกันคือ อาชีพเกษตรกร อาชีพครู อาชีพเภสัชกร อาชีพค้าขาย อาชีพพนักงานธุรกิจ อาชีพตำรวจ และอาชีพพระภิกษุ สาขาอาชีพที่กล่าวมานั้นส่วนใหญ่มีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความดีงาม และเป็นประโยชน์ สำหรับจรรยาบรรณวิชาชีพเกษตรกรตามความเข้าใจ ของผู้วิจัย ได้แก่

๑.ไม่ใช้สารเคมีในการผลิตสินค้าเกษตร ๒.ใส่สิ่งปลอมปนลงในสินค้าเกษตร ๓.กำหนดราคาไม่เกินจริง ๔.มีความซื่อสัตย์เชื่อถือได้ ถ้าเกษตรกรปฏิบัติตามนี้ ก็เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม คนทั่วไปให้ความเชื่อถือคนในสังคมอยู่อย่างสงบสุข อีกประการหนึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจรรยาบรรณของพระภิกษุก็คือสิกขาบท ๒๒๗ ข้อ รวมถึงอาจารย์ จริยวัตร กฎ ระเบียบของมหาเถรสมาคม และส่วนที่เป็นหลักธรรมทั้งหมดในพระไตรปิฎกหรือในพระพุทธศาสนาทั้งหมด

นอกจากนี้ยังมีจรรยาบรรณของกลุ่มคนอาชีพทหาร นักการเมือง วิศวกร สถาปนิก และแพทย์ นำมารวมไว้โดยตั้งจะสัมภาษณ์ คนที่ประกอบอาชีพเหล่านี้ด้วย แต่เวลาไม่พอ อย่างไรก็ตาม จรรยาบรรณเหล่านี้ก็เป็นหลักหรือแนวทางในการดำเนินชีวิตของคนอาชีพนั้นๆ ซึ่งก็มีส่วนสร้างสรรค์สังคมให้สงบดีงามอีกส่วนหนึ่ง

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมองว่าจรรยาบรรณวิชาชีพก็เป็นหลักจริยศาสตร์แขนงหนึ่งที่แยกออกมาจากจริยศาสตร์แขนงหลักหรือแขนงใหญ่ งานนี้จึงได้รวมเอาจริยศาสตร์ในศาสนาที่สำคัญต่างๆมาไว้ด้วย เช่นจริยศาสตร์ของพระพุทธศาสนา นำมาไว้ในหัวข้อการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน จริยศาสตร์ของศาสนาอื่นก็นำมาไว้ให้ศึกษาในงานนี้ด้วย เช่น จริยศาสตร์ของศาสนาคริสต์ อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู ลิกซ์ และโซโรอัสเตอร์ ดูรายละเอียดเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในบทที่ ๒ ประกอบกัน

ผลการวิจัย

๒ จากการสัมภาษณ์คนไทยกลุ่มตัวอย่างในเชิงลึกเพื่อทราบการดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงปรัชญา พบว่าคนไทยเหล่านั้นดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพด้วย และดำเนินชีวิตในเชิงปรัชญาดด้วย ผู้ที่ทำอาชีพเกษตรกรรมงานของเขาก็คือปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เขาต้องคิดว่าปลูกพืชอย่างไร จะให้ได้ผลดี เลี้ยงสัตว์อย่างไรสัตว์จึงให้ผลดี ขายผลผลิตอย่างไรเวลาไหนจึงจะได้กำไรดี การคิดเป็นอุดมคติอย่างนี้ ผู้วิจัยเห็นเป็นการคิดเชิงอภิปรัชญา การแสวงหาความรู้เพื่อจะทำให้อุดมคติเป็นจริง ก็เข้าขอบข่ายของญาณวิทยา การดำเนินการจริงนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุตามอุดมคติที่กำหนดไว้ ต้องกำหนดว่าดำเนินไปในทางที่ดี ไม่ผิดกฎเกณฑ์ ไม่ผิดศีลธรรม ก็เข้าขอบข่ายจริยศาสตร์ การดำเนินการโดยการไตร่ตรองคิดหาเหตุผล ใช้เหตุผลในการดำเนินการ ก็ถือว่าเข้าถึงการใช้ตรรกศาสตร์ มีความอึดเอมใจในผลสำเร็จ เมื่องานสำเร็จจะรักก็งามไปหมด มีความสุข มีสุนทรียภาพ ก็เข้าเขตสุนทรียศาสตร์ จะเห็นได้ว่าเมื่อมองภาพให้มันสัมพันธ์กัน มันก็สัมพันธ์กันไปหมด ทั้งแนวทางการดำเนินชีวิต ทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพ ทั้งจริยศาสตร์ในศาสนาต่างๆ ตลอดถึงท่าทีทางปรัชญาสาขาต่างๆ ล้วนมีความสัมพันธ์กันได้ จรรยาบรรณของผู้ประกอบธุรกิจ ซึ่งมีทั้งจรรยาบรรณต่อลูกค้า ต่อผลิตภัณฑ์ ต่อคู่แข่ง ต่อส่วนราชการ ต่อพนักงาน ต่อสังคม ต่อผู้ประกอบธุรกิจ มองอีกแง่หนึ่ง จรรยาบรรณก็คือหน้าที่นั่นเอง คนๆหนึ่งเมื่อเข้าไปอยู่ในตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ต้องทำหน้าที่ให้เหมาะสมกับตำแหน่งนั้นๆ เมื่อย้ายจากตำแหน่ง หน้าที่ก็เปลี่ยนไป เรื่องนี้เป็นเรื่องที่เราเข้าใจได้ไม่ยาก

การดำเนินชีวิตในเชิงญาณวิทยา ที่เห็นชัดก็คือคนไทยรู้จักว่าความรู้คืออะไร รู้วิธีแสวงหาความรู้และมีวิธีการนำความรู้ไปใช้ แต่ละคนก็มีวิธีการที่แตกต่างกัน อาจเป็นสภาพแวดล้อม อาจเป็นเพราะพื้นฐานความรู้ ทำให้วิธีการต่างกัน การดำเนินชีวิตในเชิงจริยศาสตร์ คนไทยมีความเพียรในการปฏิบัติตามจริยศาสตร์ในศาสนาที่ตนนับถือ หลักจริยศาสตร์จะเป็นสิ่งนำทางให้มีการปฏิบัติที่ดี ที่เหมาะสม เป็นไปในทางดีงาม การดำเนินชีวิตในเชิงตรรกศาสตร์ คนไทยส่วนใหญ่รู้จักใช้เหตุผล ถ้าเป็นตรรกศาสตร์ล้วนๆก็เป็นการใช้เหตุผลทั้งในทางที่ดีและในทางที่เสีย แต่ถ้านำจริยศาสตร์เข้ามาด้วย จะมีการใช้เหตุผลไปในทางที่ถูกต้องดีงามในการดำเนินชีวิต ในเชิงอภิปรัชญา คนไทยมีความคิดมีคำตอบสำหรับปัญหาอภิปรัชญา แสดงว่าเป็นผู้มีอุปนิสัยชอบครุ่นคิดในเรื่องต่างๆ ทั้งเรื่องภายในตนเอง และเรื่องนอกตน ตลอดจนเรื่องนอกโลก และการดำเนินชีวิตในเชิงสุนทรียศาสตร์ คนไทยมีความคิดหลากหลายในเรื่องเกี่ยวกับความงาม มีความซาบซึ้งในความงามของงานศิลปะในคำสอนทางศาสนา ในบทกวีแลวรรณคดีต่างๆ ผู้สนใจฟังดูรายละเอียดเกี่ยวกับความรู้ด้านปรัชญาสาขาต่างๆ ประกอบกัน

คนไทยประเภทต่างๆกันตามกลุ่มตัวอย่าง ๗ประเภท (ยังมีประเภทอื่นอีก)ประกอบอาชีพต่างๆกัน ที่ยกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างมี ๗ อาชีพ อาชีพต่างๆยังมีอีกมาก ทุกอาชีพมีการดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเป็นส่วนใหญ่ และดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาที่ตนสนใจซึ่งเป็นขอบเขตของจริยศาสตร์ รวมทั้งชอบครุ่นคิดปรัชญาที่เป็นอุดมคติซึ่งเป็นขอบเขตของอภิปรัชญาซึ่งเป็นไปตามความสนใจ พื้นฐานความรู้ สาขาอาชีพ และตามสภาพแวดล้อมที่อำนวยให้การดำเนินชีวิตเป็นไปเพื่อความอยู่รอด และเพื่อความอยู่รอดนี้เอง ทำให้มนุษย์มองหาดาวดวงใหม่สำหรับเป็นที่อาศัยในเวลาในโลกนี้ไม่เหมาะที่มนุษย์จะอยู่ได้ และหนึ่งในกลุ่มนั้น ก็มีคนไทยอยู่ด้วย.

องค์ความรู้ที่ได้รับ

วิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงอภิปรัชญา

๑) เมื่อถามว่า “อะไรคือความจริงสูงสุดของโลกและชีวิต?” ได้รับคำตอบต่าง ๆ กันดังนี้ เช่น ๑.ความสงบเงียบ ๒.สัจธรรม คือคำตรัสของพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์ ๓.เทคโนโลยีต่าง ๆ ในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวก ๔.ความเกิด ความแก่ ความเจ็บและความตาย ๕. ความเป็นไตรลักษณ์ อริยสัจสี่ ๖. ความจริงสูงสุดของโลกคือการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา มีเกิดมียอมมีเจริญและดับไปเหมือนสิ่งมีชีวิตหรือวัตถุสิ่งของ เป็นต้น¹

เรื่องนี้มีคำตอบต่างกันแม้ในอาชีพเดียวกัน เช่นคนที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม คนหนึ่งตอบว่า คือความสงบเงียบ อีกคนตอบว่า สัจธรรม พระภิกษุตอบว่า พระนิพพาน ตำรวจตอบว่า การมีอยู่และดับไป การเกิดและการตาย ในประเด็นนี้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า กลุ่มวัตถุนิยมตอบว่า วัตถุจริงที่สุด กลุ่มจิตนิยมว่า จิตคือความจริงสูงสุด แสดงว่า ในเรื่องนี้ต่างคนต่างอาชีพก็มีความเห็นต่างกันไป ซึ่งในชีวิตจริงเรื่องนี้ไม่ค่อยมีส่วนในการดำเนินชีวิตในบางอาชีพ เช่นอาชีพเกษตรกรรม แต่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างมากในกลุ่มผู้มีอาชีพเป็นครู และพระภิกษุ รวมถึงนักการศึกษาในศาสนาต่างๆ เพราะต้องอธิบายและตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องนี้บ่อยๆต่อ

๒) “บุคคลตัวอย่าง หรือบุคคลในอุดมคติของท่านมีใครบ้าง? ท่านเหล่านั้น มีการดำเนินชีวิตเด่นอย่างไร? ได้รับคำตอบต่างกัน เช่น ๑.พ่อแม่ ท่านให้คำสอนที่ดี และเป็นตัวอย่างที่ดี ๒.พระพุทธเจ้า การดำเนินชีวิต โดยนำผลของการ ตรัสรู้ ความรู้แจ้งของท่าน ที่ตนเองได้ ตนเองมี ตนเองเป็น อย่างถ่องแท้ กระจ่างชัด หมดสงสัยใน สรรพสิ่งบนโลก ผ่านความ จริงแท้ๆหรือเป็น อริยสัจ ทำตัวให้เป็นผู้ทำประโยชน์(พหูชนหิตาย พหูชนสุขาย โลกานุกมปาย)ไป จนกว่าจะดับขัน(ตายทางร่างกาย) ๓.พระเจ้าอยู่หัว ผู้มุ่งแก้ปัญหาเศรษฐกิจด้วยการคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง และช่วยบำรุงการศึกษา ๔.หลวงวิจิตรวาทการ เป็นผู้สอนที่ดี รวมทั้งให้คติธรรมต่าง ๆ แก่ผู้ฟัง ทั้งนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ ๕. ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช และสมเด็จพระเจ้า ดำเนินชีวิตเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมืองและประชาชน ๖.หลวงปู่ชา และหลวงพ่อพุทธทาส ดำเนินชีวิตอย่างผู้มีปัญญา เรียบง่าย ๗.พระกิตติคุณโท สำนักจิตตภาวัน เป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตด้านการอบรมและบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นแบบอย่างในการทำงานเพื่อสังคมที่ผมทำอยู่ในปัจจุบัน ๘.หลวงตามหาบัว ญาณสมปนโน ดำเนินชีวิตในทางธรรมของพุทธปรัชญา มีความเมตตาต่อสัตว์โลกสูงสุด เป็นแบบอย่างทางจิตวิญญาณแก่ชาวไทยทุกคน เป็นต้น

คำถามเกี่ยวกับบุคคลตัวอย่างได้คำตอบที่มีความสัมพันธ์กับอาชีพ คือมักจะมีคนสายอาชีพเดียวกันเป็นตัวอย่าง เช่นพระภิกษุก็มีพระภิกษุเป็นบุคคลตัวอย่าง มีบางสายอาชีพที่ถือเอาบุคคลสำคัญเป็นบุคคลตัวอย่าง เช่น ถือพระพุทธเจ้า พระเจ้าอยู่หัว รวมถึงโธมัส อัลวา เอดิสัน และคนสำคัญอื่นๆเป็นตัวอย่าง ซึ่งเป็นการถือนแนวทาง การดำเนินชีวิตของท่านเหล่านั้นมาเป็นแบบในการดำเนินชีวิตของตน อันเป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม ไม่มีใครกล่าวถึงนักปฏิวัติ นักการเมืองในประเด็นนี้เลย จากที่กล่าวมา แสดงให้เห็นว่าอภิปรัชญามีบทบาทต่อการดำเนินชีวิตตามสาขาอาชีพในบางส่วนบางประเด็น เช่นเดียวกับสาขาญาณวิทยาที่จะกล่าวต่อไป

๒

วิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงญาณวิทยา

คำถามว่า “ท่านนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร?” ได้รับความตอบว่า ๑. ความเหมาะสมตามอัตภาพของครอบครัว ๒. เมื่อเรามีความรู้ และความรู้ของเราคือความรู้แจ้งโลก เราก็มักกำหนดจุดยืน จุดที่จะเริ่มต้น จะเริ่มจากที่ไหน ก็ที่ตัวเราเอง ก่อนกำหนดตัวเราให้เป็นจุดศูนย์กลางของจักรวาล ของสรรพสิ่ง เช่นเราก็นำมาหาจักรวาลอันไพศาลมารวมเข้ากับองค์สี่ ขยี้กันแล้วปั้นเป็นก้อนกลม แล้วนำมาผ่าครึ่งออกค้นหาจุดศูนย์กลางนั้นมาเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิต เรียกว่าสัมมาอาริยะมรรค เส้นทางของผู้รู้แจ้งอันสูงส่งใช้เดิน ๓. ตามความเหมาะสมของปัญหาที่ต้องแก้ไขเพื่อความอยู่รอด ๔. การจะนำความรู้ นำหลักวิชาต่างๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน หรือการดำเนินชีวิตได้นั้น ควรเรียนรู้วิชาทุกอย่างอย่างถูกต้อง และกระจ่างแม่นยำ ควรพยายามนำหลักวิชามาใช้ในการปฏิบัติงานอยู่เสมอทุกโอกาส ให้เกิดความชำนาญคล่องตัวเป็นนิสัย ฝึกหัดทำความเข้าใจให้มั่นคงเป็นกลาง เพื่อให้เกิดวิจรรณญาณอันถูกต้อง เพียงตรง สำหรับวินิจฉัยว่า จะควรนำหลักวิชาความรู้ข้อใด มาใช้กับงานประเภทใดอย่างไร ๕. ทุกสิ่งนำมาใช้ในการใช้ชีวิตได้หมดถ้าใช้ปัญญาแบบบูรณาการ ชีวิตไม่ได้ประกอบด้วยสิ่งเดียว ความรู้แบบองค์รวมช่วยการดำเนินชีวิตได้อย่างครอบคลุม การปรับตามสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ มองโลกในมุมบวก แต่ไม่ลืมหางลบด้วย ๖. นำความรู้มาถ่ายทอดให้กับนักเรียน และปรับใช้ในการดำเนินชีวิตแล้วแต่สถานการณ์ ปรับใช้ตามสถานการณ์เฉพาะหน้า๗. สิ่งไหนที่เห็นว่าเหมาะสม ดีสำหรับตนเอง ครอบครัว สังคม จะนำมาปฏิบัติ และแนะนำให้ผู้อื่นถือปฏิบัติ อบรมสั่งสอนบุตรให้เป็นคนดีมีคุณธรรม รู้จักแยกแยะว่าสิ่งไหนดี/ไม่ดี เพื่อปรับให้เข้ากับวิถีชีวิตในปัจจุบัน เป็นต้น

จะนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร กลุ่มผู้ประกอบอาชีพครู ได้ให้คำตอบที่สัมพันธ์กันกับจรรยาบรรณครูในบางข้อ เช่น บางคนก็ตอบว่า นำความรู้มาถ่ายทอดให้นักเรียน และปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสัมพันธ์กับจรรยาบรรณข้อที่ ๑ ความว่า ครูต้องรักและเมตตาศิษย์โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า ส่วนคำตอบอื่นก็มุ่งไปในแนวที่จะนำความรู้ไปพัฒนาการดำเนินชีวิตของตนเองและพัฒนาสังคม ส่วนกลุ่มอาชีพอื่นก็มีคำตอบที่สัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเองเช่นกัน จะเห็นว่าเมื่อถามถึงการประยุกต์ใช้จะได้คำตอบที่สัมพันธ์กับจรรยาบรรณ เพราะเรื่องจรรยาบรรณก็เป็นแนวในการปฏิบัติ ส่วนคำถามก่อนหน้านี้เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดความเห็น จึงได้คำตอบที่ไม่สัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพ ฉะนั้นการดำเนินชีวิตของคนไทยตามจรรยาบรรณวิชาชีพจึงมีส่วนสัมพันธ์กับญาณวิทยาซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของปรัชญา

๓

วิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงจริยศาสตร์ เมื่อถามว่า “ท่านนำหลักจริยธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร?” ได้รับความตอบต่าง ๆ กันดังนี้ ๑. ไม่เบียดเบียนใครๆ แก้ปัญหาด้วยการดูต้นเหตุของปัญหาแล้วใช้สติปัญญาแก้ ๒. เมื่อ เราฝึกฝนทำตัวเราจนมี จนเป็น ตัวจริยา/จริยธรรมนั้นๆ เองแล้ว เราก็มักเป็นอีกที่ จะต้องไปเที่ยววิงวอนหาจริยธรรมมาจากที่ไหนๆ เพื่อนำมาแล้วปรับใช้ ในชีวิตประจำวันเพราะ เขาอยู่ที่เรา เราอยู่ที่เขา หรือเราเป็นเขา เขาเป็นเราเมื่อเป็นดังนี้แล้ว ไม่ว่าจะทำอะไรก็ตามเมื่อเราเป็นตัวเดียวกัน กับจริยธรรมแล้ว เรา จะทำหรือว่าจะเป็นจริยธรรมทำ มันก็อันเดียวกันอยู่แล้ว มิใช่ว่าเมื่อเราจะทำงานอะไรที่ เราเองก็ต้องออกไปวิงวอนหาหาตัว จริยธรรมที่ เพื่อนำจะเอามา แล้วมาปรับและมาใช้ได้ที่ เพราะว่าคนเราแต่ละคนจะทำงานผ่านช่องทางร่างกายโดยมี อายุตะนะ ๖ เป็นแกนกลาง และเจ้าตัวอายุตะนะ ๖ นี้เขาจะทำงาน เป็นวินาที (เหมือนคิดค่าโทรศัพท์) เมื่อ อายุตะนะ ๖ ของคนเราทำงานอยู่ทุกๆ วินาทีและตลอด ๒๔ ชั่วโมง ไม่ว่าจะหลับหรือตื่น ดังนั้นหากสมมติว่า อายุตะนะ ๖ เราอยู่คนละที่กับจริยธรรม ถึงแม้จะอยู่ห่างเราแค่ ๑ วา ก็ยากที่จะไปนำมาใช้ได้ทันกับเหตุการณ์ เพราะว่าความเร็ว ของ หู ตา จมูก ลิ้น กาย และใจของเราจะทำงานแบบความเร็วสูงมาก จนบางครั้งการทำงานของกายกรรม วจีกรรม หรือยังมีโนกรรมด้วยแล้วยังมีการทำงานที่มีความเร็วสูงแบบยกกำลังกันทีเดียวจนบางครั้งอายุตะนะ ๖ ทำงานกันแทบจะทับซ้อนกันก็เคยมี ดังนั้นการที่เราไม่มีจริยธรรมอยู่ในตัวจึงเป็นเรื่องเป็นไปได้ยากยิ่งที่จะไปนำเอาจริยธรรมมาจากนอกตัวนอกตนจึงเป็นมิจฉาพิฐู ดังนั้น (คำว่านำเอามา) จากที่อื่นจึงไม่จำเป็นแนวทางที่ถูกต่อนัก ยกตัวอย่างเช่นเรากำลังจำเป็นจะใช้จริยธรรมภายในวินาทีนี้ หากเราวิ่งไปค้นหาจริยธรรมจากที่ดินแดนภูเขาหิมะลัยไหนๆ มาใช้ก็ไม่มีรู้ สมมติถ้าค้นหาเจอก็ดีไปแต่ถ้าไปหาแล้วไม่เจอ หรือเจอแล้ว กว่าจะนำเอาจริยธรรมนั้นๆ เพื่อจะนำมาปรับใช้คงไม่ทันกับการดำเนินชีวิตไปเป็นวินาทีของอายุตะนะ ๖ เป็นแน่และคงเป็นเรื่องวุ่นวายพิลึก ดังนั้นเมื่อเราก็คือจริยธรรม ดังนั้นจึงไม่ต้องนำมาและไม่ต้องปรับใช้ดังกล่าว

วิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงสุนทรียศาสตร์

เมื่อถามว่า “ความงามคืออะไร?” ได้รับคำตอบต่างๆกัน เช่น ๑.คือความกตัญญู รู้คุณ ๒. ความงามคือความง่าย ๆ ความว่างๆเบาสบายๆไม่คับแค้มไม่อึดอัดไม่เป็นไปในทางเบียดเบียนไม่เป็นไปในทางเสื่อมไม่เป็นพิษไม่เป็นภัยเป็นไปเพื่อการแบ่งปันเป็นไปเพื่อความช่วยเหลือเพื่อพ่ายกันเป็นไปเพื่อการอนุเคราะห์กันเป็นไปเพื่อการพึ่งพาตนเองและพึ่งพากันเอง เป็นไปเพื่อความจรรโลงเป็นไปเสียสละเป็นไปเพื่อ การเกื้อกูลในคนหมู่มคนๆ ๓.ความสุขที่ทำให้เกิดขึ้นแก่ตนเองและผู้อื่น โดยปราศจากโทษ ๔.ความสละกิเลสทั้งทางกาย ทางวาจาและทางจิตใจ การรักษาความตั้งใจไม่เกี้อกกล้วยกับความชั่ว ประพฤติปฏิบัติตนทางกาย และวาจาจิตใจให้อยู่ในศีลธรรม ความงามเป็นสิ่งที่ฉายให้เห็นเฉพาะคน หรือความงามที่ฉายออกมาจากจิตใจภายใน เช่น การทำงานด้วยศรัทธา ผลจะทำให้เป็นผู้ที่มีรูปงามชวนมอง เป็นผู้มั่งคั่ง มีทรัพย์มาก มีโอกาสมาก นำเลื่อมใส ศิวพรรณงาม ผลของการทำงานด้วยศรัทธาเป็นประจำจะทำให้ชาติหน้ามีใบหน้าที้งงดงาม ขณะทำจิตเกิดศรัทธา หรือทั้งก่อนทำ ขณะทำ และหลังทำเปี่ยมไปด้วยปิติสุข สภาพแวดล้อมในการทำบุญมีส่วนก่อให้เกิดศรัทธา หรือเลื่อมศรัทธาได้มาก แต่หากเราเป็นผู้มีความเลื่อมใสในบุญอยู่อย่างหนักแน่น เชื่อมั่นว่าบุญมีที่ใจ ผลบุญจะส่งผลเป็นความสุขสว่างไสว ตรงกันข้ามถ้าทำบุญด้วยความไม่เต็มใจ ขาดศรัทธาเลื่อมใสในผลบุญกรรมก็จะตกแต่งให้เป็นคนไม่มีรูปงาม ๕.ความดีพร้อมทั้งกาย วาจา ใจ สิ่งที่ใจพึงพอ ชอบในสัมผัสต่างๆ เป็นต้น

ในคำตอบมีต่างๆกัน บางคนก็ว่าความงามคือกตัญญูรู้คุณ บางท่านก็ว่าความงามคือความเป็นระเบียบเรียบร้อย บางท่านก็ว่าความงามคืองามภายนอกได้แก่รูปร่างหน้าตา งามภายในได้แก่งามจิตใจ ความหมายนี้ไม่เหมือนที่กล่าวไว้ในตำราปรัชญา ที่กล่าวไว้ว่า “เราคิดถึงสิ่งที่เราชื่นชอบหรือสิ่งที่งามเพราะมันมีลักษณะของความงามหรือสุนทรียธาปรากฏอยู่ ซึ่งกินความไปถึงธรรมชาติ และศิลปกรรม บทกลอน จินตนาการของบทละคร หรือแม้แต่ความน่าฟังของหลักคำสอนของศาสนา เป็นต้น ลักษณะของความงามที่ว่านั้น ได้แก่ความงาม(beauty) ความแปลกหูแปลกตา(picturesqueness) และความน่าฟัง(sunblimty) ผู้วิจัยเห็นว่าเหตุที่ไม่เหมือน เพราะว่ามีผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ค่อยมีโอกาสเรียนรู้ปรัชญา โดยเฉพาะสาขาสุนทรียศาสตร์ จึงตอบตามความคิดความเห็น หรือได้ยินได้ฟังมา คำตอบจึงไปคนละทิศทางอย่างที่ปรากฏ

เมื่อถามว่า “ความงามทางจิตใจช่วยจรรโลงชีวิตของท่านได้อย่างไร?” ได้รับคำตอบต่างๆกัน เช่นว่า ๑.ทำให้ครอบครัวกลมเกลียว ไม่ขัดแย้งกัน ๒. ก่อนที่คนเราจะมีความงาม ทางจิตใจได้นั้น จะต้องเกิดผลที่ต่อเนื่องมาจาก ทางกายก่อน เราเรียกว่า กายกรรม การกระทำผ่านทางร่างกาย หรืออาจผ่านทางเสียง เรียกว่า วาจากรรม การกระทำทางวาจา (พูด) ถึงจะเข้ามาเป็นการกระทำทางใจ เรียกว่ามโนกรรม หรือจะเรียกว่า งามนอก+งามใน (ไม่แน่นอนนักการเมืองไทยอาจจะดูงามเฉพาะภายนอกก็ได้) ไม่ว่าจะเป็นอย่างใดก็ตาม หากงามนอกงามใน จริงๆแล้วก็จะทำให้ทุกสรรพสิ่งในโลกสัมผัสได้ถึงความเย็นอบอุ้นปรอดภัยไม่ว่าจะเป็นคนด้วยกันจะเป็นสัตว์นกหนูแมลงผ่นฟ้าอากาศ ก็จะเป็นเพื่อนร่วมทางวางใจในเรา เราจะรู้ได้ด้วย (ความรู้ชนิดพิเศษ) ของเราเอง ที่คนส่วนมากไม่ค่อยมีกัน ถึงขนาดบางคนวางใจเรามากกว่าวางใจตนเองก็มี ดังนั้นตัวเรา ก็จะมองเห็นคุณค่าของเราจริงๆ มิใช่แค รู้สึกว่าตัวเรามีคุณค่าเท่านั้น กลับกันเมื่อจิตใจเรางดงามกายกรรมก็จะแผ่แผ้วคำพูดก็จะเป็นไปเพื่อเกื้อกูล เพื่ออนุเคราะห์ เพื่อจรรโลงโลก เกิดเป็นเส้นทางดำเนินชีวิตที่มีค่าเองโดยธรรม ๓.ทำให้จิตสงบ มีความสุขและความภูมิใจ ๔.ไม่ตอบข้อนี้ ๕.ทำให้มีความสุข เมื่อละได้ซึ่งความร้ก โลภ โกรธ หลง ๖.ใจสัมผัสความสุขสงบ สุขุม พึ่งพอใจในสิ่งที่ทำอยู่ ทำให้ชีวิตและงานขณะนั้นมีความสุข เป็นต้น

ผู้วิจัยจึงสรุปความว่า ความงามทางจิตใจหมายถึงอย่างไร ถ้าตีความว่าเป็นคุณธรรมในจิตใจ คำตอบของบางท่านถือว่าถูกต้องใช้ได้ทีเดียว เช่นที่ตอบว่า ทำให้ครอบครัวกลมเกลียว ไม่ขัดแย้งกัน อันนี้แสดงว่ามีความสามัคคี ส่วนคำตอบอื่นๆ เช่น ทำให้ชีวิตมีความสุข ทำให้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว ชีวิตมีความสุขสงบเยือกเย็น ความงามทางจิตใจช่วยให้สังคมสงบสุข เป็นต้น ล้วนมีส่วนแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบให้ความหมายของความงามทางจิตใจว่า เป็นความดี ความยุติธรรม ความเสมอภาค หรือการมีจิตใจสูง ยอมรับสภาพต่างๆของโลกและชีวิตได้ หรือหมายถึงจิตใจที่บรรลุดธรรม มีความสุขแล้ว ซึ่งอาจเป็นผลมาจาก การได้รับฟังพระธรรม หรือได้ปฏิบัติธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดีมาแล้ว อีกอย่างหนึ่ง การที่มีคำตอบดังกล่าว อาจเป็นผลมาจากสังคมและวัฒนธรรมประเพณีของประเทศไทย ซึ่งนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ จึงเชื่อได้ว่าสิ่งที่อยู่ในจิตใจของคนไทยคือคุณธรรมของพระพุทธศาสนา อีกส่วนหนึ่งให้ความหมายของความงามทางจิตใจว่าเป็นความดีงาม ความสมควร ความเหมาะสม สิ่งเหล่านี้มีอยู่ในการดำเนินชีวิตประจำวันอยู่แล้ว สำหรับบางคำตอบก็ยาวมากเหมือนคนเพื่อเจ้า จับประเด็นยาก

วิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนไทยในเชิงตรรกศาสตร์

เมื่อถามว่า “ท่านนำหลักเหตุผลมาประยุกต์มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างไร?” ได้คำตอบต่างกัน เช่น ๑.พึ่งตนเอง พึ่งธรรมชาติ ๒.ตอบ..เมื่อเราเป็นผู้ รู้+แล้ว แจ่มชัดในเหตุในผลเราแจ้งชัดว่าทุกอย่างมาแต่เหตุไม่ว่าเราจะทำอะไรเราจะถูกกำกับด้วยสติทำอย่างนี้จะเกิดอย่างนี้ผลจะเป็นอย่างนี้ดีไม่ใช่ออย่างนี้แล้วเราก็ทำอะไรต่างๆอยู่ภายใต้หลัก อิททัปปัจจยา เมื่อใดก็ตามหากตัว(เรา) หลอมรวมเป็นหนึ่งเดียวกับทุกสรรพสิ่งแล้วใช้ ไม่ว่า เหตุหรือผลก็จะถูกลอมรวมอยู่ในตัวเราไปโดยปริยาย อยู่แล้ว ๓.ทำทุกอย่างให้สมเหตุสมผล โดยปราศจากทุกข์และโทษ ๔.ไม่ตอบคำถามนี้ ๕.ใช้สติปัญญาไตร่ตรองและยอมรับความจริงที่ว่า ไม่มีใครจะถูกหรือผิดเสมอไป มันขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย ทุกสิ่งประกอบกันและมีเหตุผล จะแก้สิ่งใดๆ หาเหตุและแก้เหตุปัจจัย ๗.ผลเกิดจากเหตุ ไม่มีสิ่งเดียวที่ทำให้เกิดผล จะมองดูองค์ประกอบที่เหตุให้มากที่สุด แล้วพิจารณาความเป็นไปได้ ตามสภาพจริงเท่านั้น ๖.ไม่เอาเปรียบคนอื่น ๘.การใช้หลักเหตุผล เช่น หาเหตุผลว่าทำไมเด็กจึงเรียนเก่ง น้ำขุ่นไม่มีประโยชน์ น้ำใสมีประโยชน์ ใจคนใสจึงมีประโยชน์ คนต้องฝึกกรรมฐานให้มากและสม่ำเสมอ เป็นต้น¹

จากคำตอบที่ได้เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ผู้ตอบได้ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันจริงๆแล้ว ทุกคำตอบที่ได้มาเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้เหตุผลทั้งนั้น เช่นทำทุกอย่างให้สมเหตุสมผล ใช้สติปัญญาไตร่ตรองและยอมรับความจริงที่ว่าไม่มีใครจะถูกเสมอไป มันขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย พยายามหาเหตุผลกับทุกอย่างที่ทำ เป็นต้น แสดงว่าในใจในความคิดของผู้ที่สัมภาษณ์มีความเป็นเหตุเป็นผลอยู่ตลอด และพร้อมที่จะออกมาสู่การกระทำทุกเมื่อทุกเวลา แต่บางทีก็มีปัจจัยอื่นมาแทรกจึงไม่แสดงสิ่งที่เป็นเหตุผลออกมา หรือในบางกรณีมีการแสดงออกที่คนอื่นไม่เข้าใจเหตุผลเลย เช่นคนผู้หนึ่งชอบเลี้ยงอาหารสุนัข โดยเลี้ยงที่ข้างถนน เหตุผลคือเขารักมัน ในขณะที่คนอื่นไม่ชอบ เพราะเหตุว่า มันทำให้เกิดความสกปรก และสุนัขอาจกัดคนที่สัญจรไปมาได้ แสดงว่าทุกคำตอบประกอบด้วยเหตุผล

และเมื่อถามว่า “ท่านคิดว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้คนไทยปัจจุบันมีการใช้เหตุผลมากกว่าการใช้อารมณ์?” ได้คำตอบที่ต่างๆกัน เช่น ๑.ทำเป็นตัวอย่างให้ดู แล้วคุยกันเนืองนิตย์ ๒.จัดอบรมธรรมะ เพื่อให้รู้จักใช้สติปัญญาในการคิดถูกพูดถูก กระทำถูก อย่างปราศจากความเห็นแก่ตัว เพราะเราไม่สามารถจะให้อะไรเป็นได้ดังใจทุกอย่าง จะเป็นไปอย่างไรขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย เหตุปัจจัยอย่างไร ผลย่อมเป็นอย่างนั้น ไม่ควรใช้อารมณ์ตัดสิน ๓.ผู้ใหญ่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ต้องมีเหตุผลก่อน จึงจะสอนคนอื่นได้ ๔.ปฏิรูประบบผู้นำทางสังคม เช่น พระ ครูอาจารย์ สื่อต่างๆ ครอบครัวยุคใหม่ ทำให้เกิดปัญญา รู้ทันด้วยตนเอง ๕.ถ้าเริ่มตั้งแต่เด็ก โดยเริ่มจากครอบครัวหรือญาติ หรือผู้ใกล้ชิดก่อน ให้การอบรม ปรึกษาพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง ถ้าทำอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือการย้อนกลับ ๖.ต้องทำให้เด็กไทย สังคมไทยแสวงหาความรู้ที่จะนำมาพัฒนาตน พัฒนางานให้มากขึ้น และสังคมไทยต้องมีความยุติธรรมเป็นเลิศในทุกหน่วยงาน ทุกสถานที่ให้ได้ ๗.การจะให้คนใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ต้องให้ฝึกนั่งสมาธิ เป็นการฝึกจิตแล้วจะพัฒนากาย ตัวผมเองก็จะไปฝึกที่ประเทศพม่า ใช้เวลาประมาณ ๓-๔ เดือน ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สำหรับในวัดวิฆาณารามเป็นวิชาปราบเซียน นายทหารที่ว่าแน่ ยังยอมรับว่า การนั่งเฉย ๆ มันเมื่อยมากกว่าวิ่ง แต่การนั่งกรรมฐานทำให้เกิดการพัฒนาจิตและกายมากขึ้นเรื่อยๆ เป็นต้น คำตอบที่ว่า ทำเป็นตัวอย่างให้ดู คุยกันเนืองนิตย์ ก็เป็นคำตอบที่ดีในการส่งเสริมให้คนใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ เพราะจะได้เห็นเป็นตัวอย่างและเข้าใจกันดีด้วยการพูดคุยกัน การไปสอนให้เขาใช้เหตุผลแต่ผู้สอนยังเป็นพวกใช้อารมณ์อยู่ เข้าแนวว่าสอนแต่ปากผู้สอนไม่ปฏิบัติ การสอนก็ประสบผลสำเร็จน้อย การทำให้ดูเป็นตัวอย่างจะมีน้ำหนักมากในการส่งเสริมให้คนเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ คำตอบอื่นเช่น การคบกับสัตบุรุษผู้รู้แจ้ง ก็เป็นวิธีหนึ่งที่จะส่งเสริมให้คนรู้จักใช้เหตุผลเพราะสัตบุรุษเป็นผู้ดีพร้อม มีเหตุผลมีการใช้เหตุผลในกรณีต่างๆ บางท่านตอบว่าให้มีการจัดอบรมธรรมะ ก็เป็นคำตอบที่เป็นไปได้เพราะการอบรมธรรมะนั้น ประกอบไปด้วยการบรรยายให้รู้แจ้งเรื่องเหตุผล มีการฝึกนั่งสมาธิ เดินจงกรมซึ่งเป็นแนวทางที่จะทำให้คนมีสติสมบูรณ์ มีการคิดค้นกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้คนนำเหตุผลมาใช้มากขึ้น คำตอบของท่านอื่นๆก็ล้วนเป็นคำตอบที่สามารถนำไปใช้ได้เพื่อให้คนไทยเป็นคนที่ใช้เหตุผลมากกว่าใช้อารมณ์

สรุป

สรุปได้ว่า ประมวลคำตอบที่ได้ข้างต้นเป็นคำตอบที่ได้มาจากประสบการณ์จริงซึ่งเป็นเรื่องที่ได้ใช้งานมาแล้ว แสดงว่าคนทุกสายอาชีพก็ต้องใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิตด้วยกันทั้งนั้น การนำคำตอบเหล่านี้ไปสู่การปฏิบัติของคนรุ่นใหม่จะทำให้เกิดประโยชน์ต่อพวกเขาและสังคม เชื่อได้ว่าจะทำให้เกิดความเจริญมากขึ้น ผู้เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการนำเหตุผลไปใช้มากขึ้น

งานวิจัยนี้มุ่งตอบคำถามว่า คนไทยดำเนินชีวิตอย่างไรในเชิงปรัชญา พบว่าคนไทยที่ประกอบอาชีพต่าง ๆ กันเช่นเป็นครูอาจารย์ เป็นเกษตรกร แม่ค้า นักธุรกิจเภสัชกร ตำรวจ ทหาร นักการเมือง วิศวกร สถาปนิก และแพทย์ เป็นต้น ล้วนมีจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่ดี เช่นที่กล่าวไว้ในบทที่สอง แม่ผู้ที่เป็นพระภิกษุยังต้องปฏิบัติตามพระธรรมวินัยเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ประชาชนในสังคม นอกจากนี้คนไทยยังปฏิบัติตามหลักจริยศาสตร์ของศาสนาต่างๆ ที่ตนนับถือด้วย เช่น ศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม พราหมณ์-ฮินดู ซิกข์ และโซโรอัสเตอร์ เป็นต้น ตัวจรรยาบรรณ พระธรรมวินัย และหลักจริยศาสตร์ของศาสนาต่างๆ ที่คนไทยปฏิบัติอยู่นี้เองเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้เกิดความดีงามเกิดผลสำเร็จในแต่ละสาขาอาชีพ เมื่อโยงไปถึงปรัชญาสาขาต่างๆ เช่นสาขาอภิปรัชญา สาขาจริยศาสตร์ และสาขาอื่นๆ ได้กล่าวถึงรายละเอียดไว้แล้วในบทที่สาม ก็จะเห็นว่าความสัมพันธ์สอดคล้องกันมากกับจรรยาบรรณวิชาชีพแต่ละอาชีพ แสดงว่าคนไทยในแต่ละสาขาอาชีพมีแนวคิดเป็นปรัชญาทั้ง ๕ สาขา คือ สาขาอภิปรัชญา สาขาญาณวิทยา สาขาจริยศาสตร์ สาขาสุนทรียศาสตร์ และสาขาตรรกศาสตร์ งานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่าสาขาปรัชญาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติในชีวิตประจำวันมากที่สุดคือสาขาจริยศาสตร์ สาขาญาณวิทยา และสาขาตรรกศาสตร์ ส่วนสาขาอภิปรัชญาและสาขาสุนทรียศาสตร์เป็นสิ่งที่อยู่ในสมอง หรือเรียกว่าเป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจ จึงพอสรุปได้ว่าคนไทยทุกสาขาอาชีพมีการดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับปรัชญาทุกสาขาแต่มีมากน้อยลดหลั่นกันไป

วิจารณ์

วิจารณ์

คนไทยกลุ่มตัวอย่าง ๗ ประเภทดังกล่าวมีวิถีดำเนินชีวิตในเชิงปรัชญาเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกล่าวได้ว่าคนไทยเหล่านั้นดำเนินชีวิตเกี่ยวข้องกับปรัชญาทุกสาขา ซึ่งก็มีคนไทยบางส่วนที่ไม่สนใจโดยเฉพาะสาขาจริยศาสตร์หรือส่วนที่เป็นจรรยาบรรณวิชาชีพ จึงปรากฏข่าวร้ายให้เห็นในโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ เข้าใจว่าท่านอาจว่าคนดีก็เหลือเกิน คนร้ายก็ร้ายมาก แนวทางที่จะส่งเสริมให้คนไทยดำเนินชีวิตในเชิงปรัชญา เช่นปฏิบัติตนตามแนวจริยศาสตร์ หรือจรรยาบรรณวิชาชีพของตนให้มากขึ้นนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าอยู่ที่ระบบการศึกษาของประเทศ ถ้ามีการปลูกฝังเรื่องนี้อย่างจริงจังในทุกระดับการศึกษา ก็มีหวังคนไทยจะมีวิถีการดำเนินชีวิตตามแนวจริยศาสตร์ หรือจรรยาบรรณวิชาชีพของตนมากขึ้น ซึ่งเป็นให้สังคมสงบสุขมากขึ้น แต่ระบบการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงบ่อยๆ และในการเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งมีการลดทอนวิชาศีลธรรม วิชาจริยศาสตร์ลงเรื่อยๆ จึงเป็นผลให้คนไทยบางส่วนมีความประพฤติไม่ดีเท่าที่ควร การแก้ไขอาจทำได้โดยการปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาของประเทศให้มีวิชาศีลธรรม จริยธรรม จริยศาสตร์ และจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในหลักสูตรมากขึ้นในทุกระดับการศึกษา ถ้าพร้อมใจกันทำอย่างนี้เชื่อได้ว่าคนไทยจะมีพฤติกรรมดีขึ้นอย่างแน่นอน

การนำไปใช้

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์ มีดังต่อไปนี้

๑. กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา โดยให้ครูอาจารย์อ่านรายงานการวิจัยแล้วสรุปสาระสำคัญที่เหมาะสมกับนักเรียนนักศึกษา แล้วนำไปเสริมในช่วงที่มีการสอนหรือบรรยาย เช่น เรื่องการจัดสรรเวลา เรื่องเกี่ยวกับสาขาต่างๆของปรัชญา เรื่องแนวทางการดำเนินชีวิตตามจรรยาบรรณวิชาชีพต่างๆ เป็นต้น

๒. กิจกรรมที่ดำเนินไปในชีวิตประจำวัน โดยครูอาจารย์ช่วยกันส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาให้มีความใฝ่รู้ในการอ่านรายงานการวิจัยและหนังสือเสริมทักษะต่างๆ แล้วนำสาระสำคัญที่เหมาะสมไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ตลอดทั้งอธิบายให้ผู้ปกครองนักเรียนนักศึกษาให้เข้าใจแล้วนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพต่างๆ เรื่องหลักจริยศาสตร์ของศาสนาต่างๆ เป็นต้น

๓. กิจกรรมส่งเสริมการคิดการพูดโดยการจัดสัมมนา มีผู้วิจัยเป็นวิทยากรเสนอทัศนะตามที่ปรากฏในรายงานการวิจัย แล้วเปิดเวทีให้ผู้ฟังได้พูดแสดงความคิดเห็น ผู้เข้าร่วมสัมมนา มีครูอาจารย์ นักเรียนนักศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน ประชาชนท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป

๔. กิจกรรมนำเสนอรายงานการวิจัยต่อหน่วยงานต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยต่างๆ โรงเรียนต่างๆ สถานีตำรวจ โรงพยาบาล เป็นต้น โดยวิธีจัดทีมงานนำไปมอบ หรือจัดส่งทางไปรษณีย์มีหนังสือแนบชี้แจงให้ทราบความประสงค์ หรือจัดทีมวิทยากรไปจัดสัมมนาในหน่วยงานนั้นๆ เพื่อจะได้ร่วมกันพูดและคิดต่อยอดให้มีความก้าวหน้าทางวิชาการมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพอเห็นว่า คนไทยส่วนมากเป็นคนดีมีศีลธรรม จิตใจดีงาม ตั้งใจประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัว จะมีที่เกรงไม่ได้เรื่องก็เป็นส่วนน้อย จากการวิจัยนี้ ส่วนงานใดส่วนงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย น่าจะนำงานนี้ไปศึกษาแล้วสร้างโครงการสำหรับพัฒนาคนที่ไม่รู้จักทำมาหากิน ไม่ชอบประกอบอาชีพ หรือพวกมิจฉาชีพ ถ้าทำได้สังคมจะน่าอยู่มากขึ้น เมืองไทยจะได้เป็นเมืองพุทธที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

น่าจะวิจัยในหัวข้อ หรือประเด็นที่เป็นปัญหาของสังคม ดังต่อไปนี้ เพื่อหาทางออกต่อไป

- ๑) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดอุดมคติของกลุ่มเด็กแว้นเด็กสก็อย
- ๒) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดอุดมคติของกลุ่มคนขายคนเสพยาบ้า ยาเสพติด
- ๓) ศึกษาวิเคราะห์แนวคิดอุดมคติของกลุ่มคนก่อเหตุรุนแรงในภาคใต้(ศึกษาจากกลุ่มที่กลับใจแล้ว)
- ๔) ศึกษาวิเคราะห์การดำเนินชีวิตของคนกัมพูชาในเชิงปรัชญา
- ๕) ศึกษาวิเคราะห์ปรัชญาการดำเนินชีวิตของนักการเมืองไทยผู้ได้รับรางวัลดีเด่นในด้านต่างๆ.

เอกสารอ้างอิง

พนิดา อัจฉนทรเจริญ, **วิถีแห่งปราชญ์ฉบับสมบูรณ์**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : ลิเบอร์ตีเพรส, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕๕.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**. (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรเจริญทัศน์. ๒๕๓๙.

พระราชวรมุนี(ประยูร ธรรมจิตโต), **ปรัชญากรีก บ่อเกิดภูมิปัญญาตะวันตก**. พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม บริษัทเคเค็ดไทย จำกัด, ๒๕๔๐), หน้า 113-121.

สถิต วงศ์สุวรรณค์, รศ., **ปรัชญาเบื้องต้น**, หน้า ๗๙-๘๐.

สุจิตรา (อ่อนค้อม) ธรรัตน์, รศ., **ปรัชญาเบื้องต้น**, หน้า ๙๕.

สุเมธ เมธาวิทยกุล, ผศ., **ปรัชญาเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. (กรุงเทพฯ : โอเดียน สโตร์, ๒๕๔๐), หน้า ๓๔.

รศ.ดร.ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ. **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทสังเคราะห์ภาพรวมการ พัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย**. สนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย(สกว.), (กรุงเทพฯ : บริษัทเอดิสันเพรส โปรดักส์ จำกัด, ๒๕๕๖), หน้า ๑๖๑.

